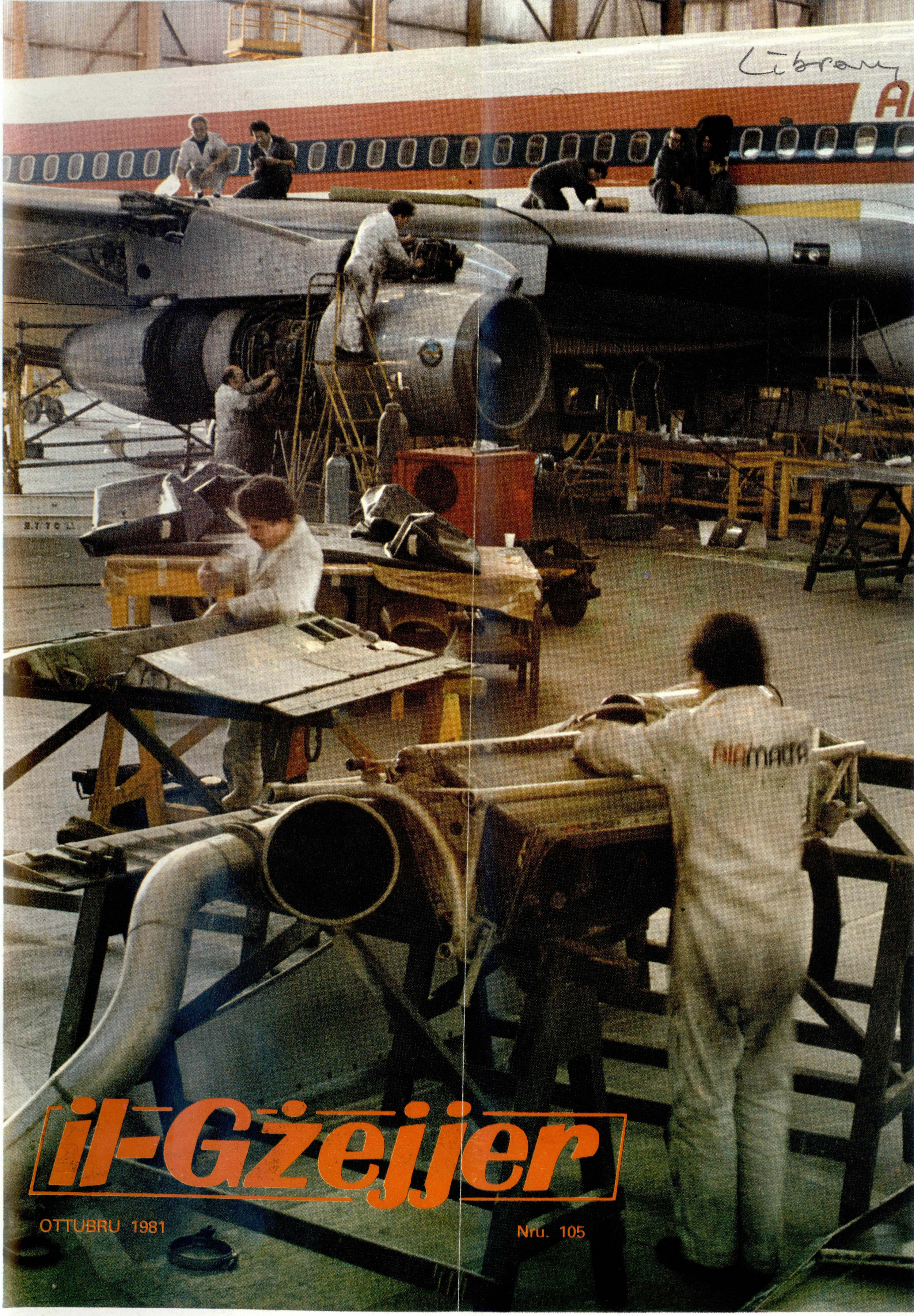

il-Gżejjer

OTTUBRU 1981

Nru. 105

We promise you a warm welcome.
AIRMALTA

Spiċċa s-Sena bit-Tajjeb

Biljett ta' £M1 fil-Lotterija Nazzjonali l-Kbira ta' Malta jista' jrebbħek il-premju favoluż ta' £M50,000 jew wieħed mill-ħames premjijiet ta' £M1,000-il wieħed.
Iżjed ma tixtri biljetti, iżjed għandek ċansijiet biex tirbaħ u tispiċċa s-sena bit-tajjeb. Ixtri aktar biljetti llum mingħand l-bejjiegħa tal-biljetti tal-Lotterija, banek tal-lottu jew minn kiosks tal-Lotterija f'Malta u Għawdex.

IL-LOTTERIJA NAZZJONALI KBIRA TA' MALTA

TAGHLAQ 23 TA' DIĊEMBRU

Ixtri biljett jekk trid ix-xorti tgħinek.

il-Gżejjer

OTTUBRU 1981 Nru. 105

Maħruġ
mit-Taqsima tat-Tagħrif,
Kastilja, Malta.

Paġna

Il-Laqgħa tal-Prim Ministru mal-Papa	2
Emendi għall-'Policy' ta' l-Awtorità tad-Djar dwar il-'Plots'	3
Fetħu l-Iskejjel	4
Dwar Għawdex	6
Imġieba fit-Triq	7
Proġett kbir fil-Faċilitajiet tal-Port	8
Rakkont għat-Tfal	10
Paġna għan-Nisa	12
L-Apprendistat fis-Snajja' tal-Bini	14
Jitkellem l-Avukat	16

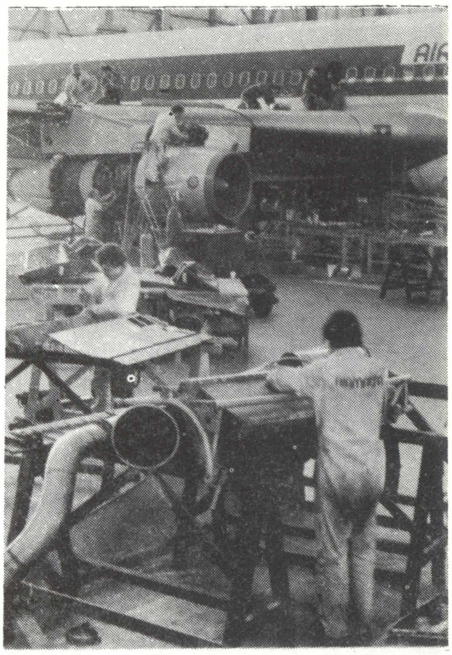

Permezz ta' taħriġ intensiv li l-Air Malta ipprovdiet lill-ħaddiema tekniċi tagħha, dawn issa huma ikkwalifikati b'ċertifikati internazzjonali biex jagħmlu xogħol ta' manutenzjoni kemm fuq l-ajruplani ta' l-Air Malta u kemm fuq dawk ta' linji oħrajn.

IL-LAQGĦA TAL-PRIM MINISTRU DOM MINTOFF MAL-QDUSIJA TIEGĦU L-PAPA ĠWANNI PAWLU II

Nhar l-Erbgħa, 11 ta' Novembru l-Prim Ministru s-Sur Dom Mintoff iltaqa' ma' l-Eminenza Tiegħu l-Kardinal Casaroli, Segretarju ta' l-Istat fil-Vatikan u nhar il-Ħamis 12 ta' Novembru s-Sur Mintoff kellu udjenza mal-Papa Ġwanni Pawlu II.

F'dawn il-laqgħat il-Prim Ministru fisser l-għanijiet li dejjem ħaddan il-Gvern tar-Repubblika ta'Malta, fil-politika tiegħu ta' non allinejament u ta' newtralità fl-interess tas-sigurtà u l-paċi internazzjonali b'mod partikulari dak li għandu x'jaqsam mal-Mediterran. Il-Papa laqa' b'attenzjoni kbira dak li qal il-Prim Ministru u kkonferma l-interess u l-appoġġ tas-Santa Sede għall-iniżjattiva favur il-paċi u l-koperazzjoni bejn il-ġnus, fir-rispett tas-sovranità u tal-jeddijiet tal-popli kollha.

F'dawn il-laqgħat ġew eżaminati wkoll suġġetti li jolqtu r-relazzjonijiet bejn il-knisja u l-istat bil-għan li jinstabu soluzjonijiet sodisfaċenti għall-problemi li jeżistu — fi spirtu ta' djalogu kontinwu bejn l-awtoritajiet ċivili u dawk ekleżjastiċi, fil-livelli kollha — li jservu wkoll għal kollaborazzjoni diretta biex ikattru l-ġid morali u l-progress ċiviku u soċjali tal-poplu Malti.

Il-Papa laqa' b'attenzjoni kbira dak li qal il-Prim Ministru u kkonferma l-interess u l-appoġġ tas-Santa Sede għall-inizjattiva favur il-paċi u l-koperazzjoni bejn il-ġnus, fir-rispett tas-sovranità u tal-jeddijiet tal-popli kollha.

EMENDI GĦALL-POLICY TA' L-AWTORITÀ TAD-DJAR DWAR IL-PLOTS

Il-Gvern Soċjalista jwiegħed u jwettaq. Fil-Pjan ta' Żvilupp li għadu kemm għadda mill-Parlament intqal li l-Gvern jkompli jagħti aktar għajnuna lil min irid jibni d-dar tiegħu fuq plots li joħroġ il-Gvern minn żmien għal żmien. Ftit xhur ilu għamel ukoll liġi biex ħeles lil min jibni d-dar tiegħu fuq plot tal-Gvern mill-ispejjeż biex issir it-triq u mill-ispejjeż biex jasal id-drenaġġ u l-ilma.

Il-Konferenza Ġenerali tal-Partit Laburista ta' din is-sena ikkonfermat l-għaqal ta' dik il-politika u ħeġġet lill-Gvern biex ikompli jżid l-għajnuna lil dawk li d-dħul tagħhom huwa baxx.

Biex dan jista' jseħħ, il-Gvern Soċjalista permezz ta' l-Awtorità tad-Djar, ser jerġa' joħroġ plots għall-poplu u ser jieħu l-opportunità biex ikompli jkabbar l-għajnuna u l-benefiċċji taħt din l-iskema. Dan ser jagħmlu skond ix-xewqat u l- ħtiġijiet tal-poplu, waqt li jieħu in kunsiderazzjoni wkoll iż-żidiet li jagħti ma' kull budget. Għalhekk il-Gvern ser joħroġ aktar plots u l-għajnuna mill-Awtorità tad-Djar sejra tkun hekk:

1. **PLOTS**

Peress li diversi nies urew ix-xewqa li, għalkemm id-dħul tagħhom ikun baxx, ma jixtiequx ikollhom dar b'fuq jew isfel mhux tagħhom, dawn ser jingħataw l-opportunità li jibdew billi jibnu l-ewwel sular (filwaqt li jħallu t-tromba biex ikun jista' jitla' t-taraġ) u mbagħad jibnu t-tieni sular meta u kif il-mezzi tagħhom ikunu jifilħu.

Għal dan il-għan ser jingħataw self mingħand il-Lohombus Corporation u għajnuna mill-Awtorità tad-Djar kif ser ngħidu:—

KATEGORIJA "A" — (dawk li jkollhom l-għażla li għall-ewwel jibnu sular wieħed biss bi tromba lesta għat-taraġ għal fuq u li d-dħul tagħhom ma jaqbiżx l-£M4,000).

1: Dawk li d-dħul tagħhom ma jaqbiżx l-£M2,000:—

Self sa £M4,000 għall-ewwel sular biss. B'imgħax ta' 2½%, waqt li l-Awtorità toħroġ 5½% għajnuna fuq l-imgħax. Isir depożitu l-bank ta' £M400 mill-applikant.

Peress li l-income tiegħu ikun żgħir, ma jkunx mitlub li jħallas lura f'imgħax jew kapital aktar minn £M150 fis-sena.

2: Dawk li d-dħul tagħhom huwa bejn £M2,000 u £M3,000:—

Self sa £M4,000 għall-ewwel sular biss. B'imgħax ta' 3%, waqt li l-Awtorità toħroġ 5% għajnuna fuq l-imgħax.

Isir depożitu l-bank ta' £M750 mill-applikant.

3: Dawk li d-dħul tagħhom huwa bejn £M3,000 u £M4,000:—

Self sa £M4,000 għall-ewwel sular biss, u self sa £M7,000 jekk jew meta jibnu t-tieni sular ukoll. B'imgħax ta' 3½%, waqt li l-Awtorità toħroġ 4½% għajnuna fuq l-imgħax.

Isir depożitu l-bank ta' £M1,000 mill-applikant.

KATEGORIJA "B" — (Dawk li d-dħul tagħhom huwa bejn £M4,000 u £M7,000):—

1: Dawk li d-dħul tagħhom huwa bejn £M4,000 u £M5,000:—

Self sa £M7,000 għal dar b'żewġ sulari b'imgħax ta' 6% waqt, li l-Awtorità toħroġ 2% għajnuna fuq l-imgħax.

Isir depożitu l-bank ta' £M1,200 mill-applikant.

Il-ħlas lura tas-self irid isir fi żmien massimu ta' ħamsa u għoxrin sena.

2: Dawk li d-dħul tagħhom huwa bejn £M5,000 u £M7,000:—

Self sa £M8,000 għal dar b'żewġ sulari b'imgħax ta' 7%, waqt li l-Awtorità toħroġ 1% għajnuna fuq l-imgħax.

Isir depożitu l-bank ta' £M1,500 mill-applikant.

Il-ħlas lura tas-self irid isir f'żmien massimu ta' għoxrin sena.

KATEGORIJA "Ċ" — (Dawk li d-dħul tagħhom huwa aktar minn £M7,000):—

Dar ta' żewġ sulari: self sa £M9,000 b'imgħax kummerċjali.

Isir depożitu l-bank ta' £M2,000 mill-applikant.

Il-ħlas lura tas-self irid isir f'żmien massimu ta' ħmistax-il sena.

2. A. **REVIŻJONI**

Kull sentejn jerġa' jiġi meqjus id-dħul ta' min ikun ħa self taħt din l-iskema ħalli r-rata ta' l-imgħax u l-għajnuna li jkun ingħata fuq l-imgħax jiġu regolati skond id-dħul rivedut tiegħu. Dan id-dħul jista' jkun żdied, imma jista' jkun ukoll naqas. Ngħidu aħna, fil-każ ta' min ikun sar penzjonant jew f'każi fejn l-applikant imut u jonqos id-dħul tal-familja, ikun xieraq li r-rata ta' l-imgħax tonqos u tiżdied l-għajnuna fuq l-imgħax. Il-kuntratt ma' l-Awtorità se jkun jipprovdi għar-reviżjoni kif indikat.

B.

L-'income' ta' l-applikant ifisser id-dħul kollu taraġel u l-mara, u fil-każ ta' l-għarajjes, ikun dak ta' l-għarus biss jew ta' l-għarusa, liema minnhom ikun l-applikant, u jkun se jassumi r-responsabbiltà tal-kuntratt.

JIFTĦU L-ISKEJJEL

MADWAR 54,000 student li jattendu skejjel primarji, sekondarji, skejjel ta' l-edukazzjoni speċjali, skejjel tas-snajja', istituti tekniċi u l-Liċeo bdew is-sena skolastika tagħhom nhar it-Tnejn 21 ta' Settembru. Għal darb'oħra din is-sena skolastika kienet karatterizzata minn żjieda ta' studenti fid-diversi livelli ta' tagħlim speċjalment dak sekondarju.

Kważi 800 tifel bdew jattendu l-Junior Lyceum tas-subien li issa msemmi Liċeo Vassalli filwaqt li 1,410 tifla għall-ewwel darba bdew jattendu l-Junior Lyceum għal bniet. Uħud minn dawn ġew ukoll minn diversi skejjel privati. Il-Junior Lyceums ġew imnedija bil-għan li jintgħażlu l-aħjar studenti li huma l-iktar motivati biex isegwu kors ta' edukazzjoni sekondarja li jwassal għall-General Certificate of Education (G.C.E.) ta' livell ordinarju u għall-Matrikola.

KINDERGARTENS

Madwar 4,200 tifel u tifla qegħdin jattendu fl-64 ċentru tal-kindergarten imxerrdin ma' Malta u Għawdex. Dan ifisser li hemm żjieda ta' madwar 350 fuq in-numru tas-sena l-oħra.

SKEJJEL PRIMARJI

Id-dħul ta' tfal fl-iskejjel primarji tal-Gvern ukoll juru żjieda fuq dak tas-sena l-oħra. Fil-fatt, il-figuri ta' tfal għal din is-sena skolastika juri żjieda ta'aktar minn 1,000 tifel u tifla. Din is-sena aktar minn 25,000 student qegħdin jattendu l-iskejjel primarji tal-Gvern. Barra minn hekk 750 tifel u tifla bdew jattendu wkoll l-iskejjel speċjali. Dan ifisser li ċ-ċifra telgħet b'żjieda ta' madwar 100 fuq dik tas-sena li għaddiet.

SKEJJEL SEKONDARJI

In-numru ta' studenti li qegħdin jattendu l-iskejjel sekondarji tal-Gvern din is-sena jlaħħaq aktar minn 15,000. Madwar 1,200 minn dawn huma studenti ta' l-iskejjel tas-snajja' li jattendu wkoll skejjel sekondarji għal parti mit-tagħlim tagħhom.

Parti kbira miż-żjieda fin-numru ta'studenti fl-iskejjel sekondarji hija dovuta għall-ftuħ tal-Junior Lyceums għal bniet u għas-subien.

GHALLIEMA ADATTATI

Biex jintlaħaq dan il-għan intgħażlu l-aktar għalliema addattati biex jgħallmu fil-Junior Lyceums. Inġiebu minn barra għalliema ta' esperjenza u bi kwalifiki għolja. Dawn l-għalliema ġejjin mill-Belġju, il-Polonja, l-Ingilterra u l-Italja. Il-Junior Lyceums huma attrezzati sewwa b'laboratorji għax-xjenza, libreriji tajbin, gymnasium u faċilitajiet oħra għall-isport. Hemm ukoll laboratorji għat-tagħlim tal-lingwi. L-istudenti, fil-kors ta' tagħlim tagħhom, se jingħataw għadd ta' proġetti sabiex jitħarrġu fis-sengħa tar-riċerka, jkunu kapaċi għal aktar studju avvanzat, jgħarfu jużaw aktar il-librerija u, titrawwem fihom għażla tajba fil-qari.

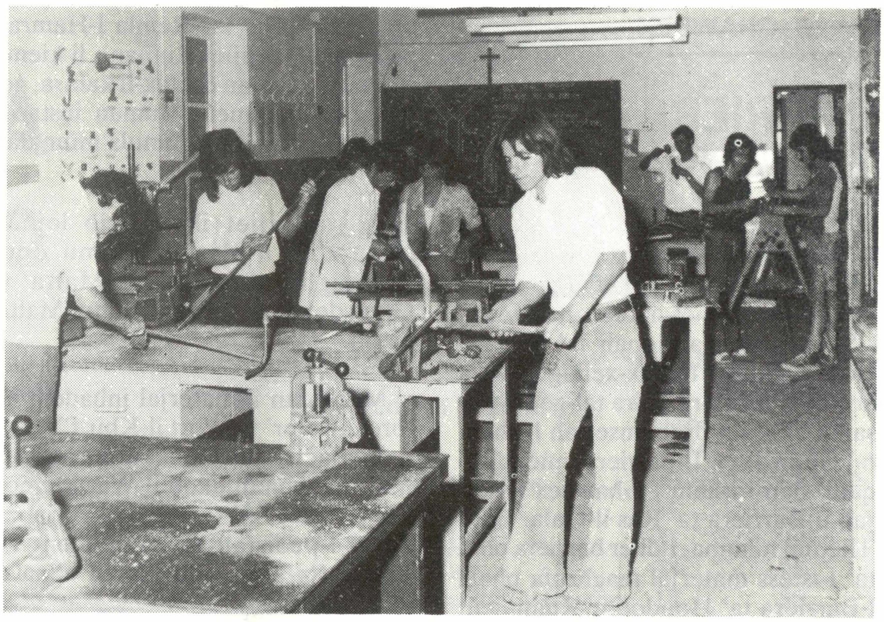

SUBJECT CLASSES

Ser titħaddem is-sistema ta' 'subject classes', fejn it-tfal imorru fi klassijiet mgħammra apposta skond il-suġġetti mgħallma fihom. L-għalliema b'din l-iskema, jkollhom il-possibilita' li jarmaw kif jixraq, b'dak it-tagħmir kollu meħtieġ, il-klassi tagħhom u tidħol fihom l-għira personali, li jżommuha mill-aħjar. L-istudenti, min-naħa tagħhom, kontinwament ibiddlu l-ambjent, u b'hekk jaddattaw ruħhom aħjar għall-lezzjoni fil-klassi li tingħata fiha. L-Erbgħa wara nofsinhar ser isiru attivitajiet extrakurrikulari li jinkludu attivitajiet ta' rikrejazzjoni soċjali, kulturali u sportiva. F'dawn l-attivitajiet ser ikun hemm il-kooperazzjoni ta' l-għalliema.

SKEJJEL TAS-SNAJJA'

L-iskejjel tas-snajja' li fethu aktar kmieni dan ix-xahar fihom aktar minn 4,000 ġuvnu u tfajla li qegħdin jingħataw taħriġ f'16-il sengħa differenti. In-numru ta' studenti li jattendu dawn l-iskejjel tas-snajja' qegħdin jiżdiedu minn sena għall-oħra. In-numru tas-subien fi skejjel tas-snajja' telgħha b'madwar 600 u n-numru ta' tfajliet telgħa madwar 300.

"EXTENDED SKILL TRAINING SCHEME"

Tkompliet tissaħħaħ ukoll l-iskema tat-taħriġ estiż fid-diversi snajja' magħrufa bħala l-"Extended Skill Training Scheme". L-opportunitajiet issa kibru għal dawk l-istudenti li jridu jidħlu fl-iskema.

L-Istituti Tekniċi ukoll bdew il-korsijiet tagħhom. B'kollox hemm madwar 1,300 studenti f'Malta u Għawdex.

Fil-Liċeo l-Ġdid qed jattendu iktar minn 700 studenti fl-ewwel sena tal-kors filwaqt li n-numru ta' studenti fit-tieni sena tal-kors tagħhom huma ta' 420.

Quality Shoes
U.B. 33 San Gwann Industrial Estate
San Gwann. Tel: 44641.491292
Shopping Hours
9 a.m. – 3 p.m.

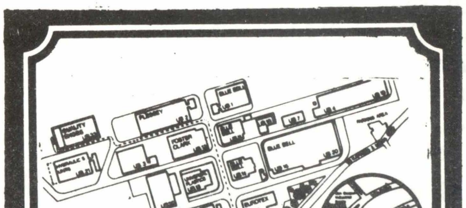

BARRIERI TA' L-IRĦAM

META wieħed iżur it-trufijiet tar-raħal tal-Qala f'Għawdex u jibqa' nieżel 'l isfel għal wara s-Santwarju Nazzjonali tal-Kunċizzjoni, jilmaħ, fuq ix-xellug ġewwa ħondoq, barriera kbira tal-ġebel tassamm, (bosta drabi msejjaħ l-irħam ta' Għawdex). Il-barriera mnejn jinqata' dan l-irħam f'Għawdex tissejjaħ il-Barriera ta' Ras il-Qala. Iktar 'l hemm minnha, tidher barriera oħra ta' l-istess materjal magħrufa bħala l-Barriera ta' Ħondoq ir-Rummien. Għalkemm, għall-għajnejn ta' l-esperti, teżisti bejniethom xi differenza żgħira, il-ġebel taż-żewġ barrieri għandu l-istess kwalitajiet tajba u joffri l-istess karatteristiċi ta' din il-ġebla samma tipikament Għawdxija.

Dari, l-Għawdxin, biex jaqtgħu din ix-xorta ta' blat, kienu jużaw metodi iebsa u primittivi li, f'dawk l-inħawi, mikwija bix-xemx sajfija jew inġazzati bil-kesħa qalila taxxitwa, kienu jitolbu sagrifiċċji enormi mill-imsejkna ħaddiema li kienu jindaħlu għal dan il-qtugħ. Iżda dawn l-irġiel, imdorrija sa minn żgħożithom fil-ħidma qierħa tarraba', kienu jmiddu għonqhom għal dan ix-xogħol bla ebda tnikkir.

Biex wieħed iqanqal u jaħdem dan ix-xorta ta' materjal żonqri jeħtieġlu wkoll sengħa u prattika speċjali. Meta jinħadem, dan is-samm iebes jipproduċi xogħlijiet tassew sbieħ, fini u delikati li, ħafna drabi, ftit u xejn jintgħażlu minn dawk ta' l-irħam proprju. Ħaġa waħda tagħżel sostanzjalment dan il-materjal mill-irħam komuni; u din hi n-nuqqas ta' vini fil-blata Għawdxija. Fi kliem ieħor, il-blata m'hix ivvinata. Ta' min igħid ukoll li hemm żewġ kwalitajiet ta' din il-ġebla żonqrija: ta' lewn griż u ta' lewn safrani.

Milli jidher dan ix-xorta ta' rħam huwa addattat ħafna biex wieħed ikun jista' jaħdem minnu opri millisbaħ. Sirna nafu li dan l-irħam Għawdxi kien jintuża fil-kostruzzjoni tal-bini anki fi żminijiet imbiegħda. Meta fis-sena 1910 l-arkeologu Malti Sir Temi Zammit kixef, fil-Bajja tar-Ramla l-Ħamra, il-famużi Banjijiet Rumani, li kienu jikkonsistu minn dsatax-il kamra, ġo dan l-istabbiliment Ruman instabu bosta xogħlijiet magħmula minn din il-ġebla samma.

Fiż-żminijiet iktar qrib lejna, minn dan il-blat, inħadmu opri kolossali mhux biss f'Malta u Għawdex, iżda barra minn Malta wkoll.

Minn dan il-materjal inħadem il-'breakwater' tal-Port il-Kbir f'Malta u xi baċiri fid-Dockyard. Minnu huwa magħmul ukoll il-War Memorial li hemm fil-Ġonna tal-Furjana. Anki l-pedistall tal-monument lil Kristu Re li wieħed jilmaħ aħna u deħlin il-Belt Valletta, huwa maħdum minn din il-ġebla żonqrija Għawdxija. Hemm ukoll il-kolonni tal-Knisja ta' Birżebbuġa.

F'Għawdex jidhru opri artistiċi mill-isbaħ maħduma mill-irħam tal-Qala. Ta' min isemmi, fost l-oħrajn, il-fonti tal-Knisja Parrokkjali tal-Qala, il-parti ta' fuq taz-zokklatura tal-Knisja Katidrali, il-pedistall tal-War Memorial, f'nofs il-pjazza tat-Tokk, erba' kolonni fil-Bażilika Kolleġġjata tan-Nadur u xi opri oħra żgħar.

Fost l-opri li hemm barra minn Malta nsemmu biss il-knisja Katidral kollha ta' Liverpool u l-'fireplaces' tal-vapur lussuż Queen Mary.

Id-Droga tal-Ħaxixa

L-AKTAR droga li qiegħda tiġi abbużata fil-gżejjer Maltin hija, mingħajr dubju ta' xejn, il-ĦAXIXA jew kif inhi magħrufa xjentifikament il-Cannabis Sativa.

Tajjeb li wieħed ikun jaf bil-ħsara kemm fil-ġisem u kemm fil-moħħ li twassal għaliha din id-droga.

F'esperimenti li saru fuq ix-xadini, instabu sinjali ċari ta' ħsara fil-moħħ u li ma titfejjaqx.

Fl-isfera sesswali, min jieħu l-ħaxixa ġie rappurtat li kellu nuqqas kbir ta' ċelluli fertilizzati, impotenza, ċelluli mhux normali u twelid difettuż.

Minbarra dan, min juża minn din il-Ħaxixa, instab li huwa aktar soġġett għal mard tal-pulmun u l-kanċer.

Il-Ħaxixa b'xi mod tikkaġuna wkoll mard mentali li jwassal għattelfien ta' l-interess kollu tal-ħajja — karriera, xogħol, familja.

VJOLENZA U VANDALIŻMU

M'hemmx dubju li l-użu tad-droga fost iż-żgħażagħ iwassal għal nuqqas serju ta' kontroll fuq il-moħħ u jwitti t-triq għal vjolenza u vandaliżmu.

Il-Ħaxixa u l-ingredjenti tagħha jipproduċu fil-moħħ ta' min jeħodhom stat ta' min ikun qiegħed f'ħolma; fejn il-ħsibijiet jidhru mingħajr kontroll u mingħajr sens. Iż-żmien, il-kulur u l-ispazju jidhru aktar qawwija u wieħed jibda jitħawwad meta jħares lejhom. Ġeneralment dawk li jieħdu l-Ħaxixa jħossuhom aktar ferħanin u tajbin; ċertu ferħ li ma jkunux jistgħu jispjegaw. Iżda dawn l-effetti jiddependu ħafna mill-post fejn ikunu u ċ-ċirkostanzi ta' l-ambjent. Ħafna mbagħad jibdew iħossu wkoll biża' tal-mewt, dwejjaq kbar u jibdew jaraw ċerti affarijiet li ma jeżistux — dawk li jissejħu alluċinazzjonijiet.

Meta l-Ħaxixa tindara wieħed iħoss ċertu bżonn li jibqa' jeħodha, imma jekk jirnexxilu jieqaf jeħodha wara li jkun draha, ma jiġrilu ebda ħsara — għalkemm għall-ewwel ma jkunx jista' jorqod, jew iħossu ftit nervuż u xewqan li jkompli jeħodha.

Minn dan kollu wieħed jista' jara li huwa d-dover ta' kull individwu li b'ebda mod ma jgħin f'xi traffikar jew użu ħażin tad-drogi u għandu jkun hemm koperazzjoni sħiħa mal-Pulizija dwar kull każ li jsir magħruf.

IMĠIEBA FIT-TRIQ

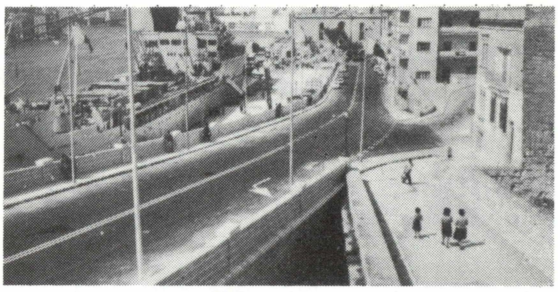

● Qatt issuq b'tant "speed" illi ma tkunx tista' twaqqaf il-vettura tiegħek **b'mod raġonevoli.**

● Trid tiftakar li l-viżibilità tiegħek tonqos meta tasal **f'xi kantuniera** jew fuq **quċċata ta' xi għolja.** Minbarra hekk, id-distanza li fiha l-vettura tiegħek tkun tista' tieqaf hija itwal **għan-niżla** jew meta it-triq tkun **imxarba jew tiżloq.**

● Ukoll taħt kundizzjonijiet normali, d-distanza li fiha il-vettura tista' tieqaf **titwal b'ħeffa kbira ma' l-'speed':** per eżempju, d-distanza li fiha tieqaf vettura li tkun għaddejja **bl-40 mil fis-siegħa hija 4 darbiet itwal** minn dik ta' l-istess vettura li tkun miexja bl-**20 mil fis-siegħa.**

● Bis-sistema metrika 40 mil u 20 mil huma 65 km u 35 km rispettivament.

● Fl-każ ta' emerġenza, ikollok bżonn ċertu ħin biex tirreaġixxi. F'sitwazzjoni normali r-reazzjoni tiegħek **rari tkun fil-pront.** Din tkun aktar bil-mod jekk inti tkun **għajjien, mgħammex bid-dawl** jew jekk il-fakultajiet tiegħek ikunu **b'xi mod affetwati.**

LIMITI TA' VELOĊITÀ JEW 'SPEED'

● Taqbiżx dawn il-limiti:

	F'inħawi abitati	**Barra l-inħawi abitati**
Motor cars u motor cycles	40 km/h	65 km/h
Charabancs u coaches	35	50
Vetturi tat-tagħbija	35	35
Vetturi li jirmonkaw	25	25
Vetturi ta' l-inkapaċitati u tractors	15	35

● **Iżda kwalunkwe waħda mill-veloċitajiet ta' hawn fuq tista' tiġi ristretta b'sinjali xierqa** tat-traffiku.

● **Fejn ikun hemm toroq dojoq, jew mhux dritti, jew dawk mingħajr bankini jew fejn ikun hemm ħafna nies, int naturalment għandek issuq anqas mil-limiti ta' veloċità** li semmejna.

● Min-naħa l-oħra, jekk ma jkollokx xi raġuni valida, ma għandekx issuq bi 'speed' **anqas minn dak medju tat-traffiku** fil-post u l-ħin partikulari. It-tnikkir fis-sewqan ħafna drabi joħloq perikolu bħal ma jagħmel 'speed' eċċessiv.

FOR SERVICE AND SATISFACTION
REFER YOUR GALVANISING REQUIREMENTS
TO
MALTA DRYDOCKS

ENQUIRIES TO:

MARKETING AND SALES MANAGER
NEW BUILDING SECTION

Tel: 822451 822491 (Ext: 308, 500)

PROĠETT KBIR FIL-FAĊILITAJIET TAL-PORT

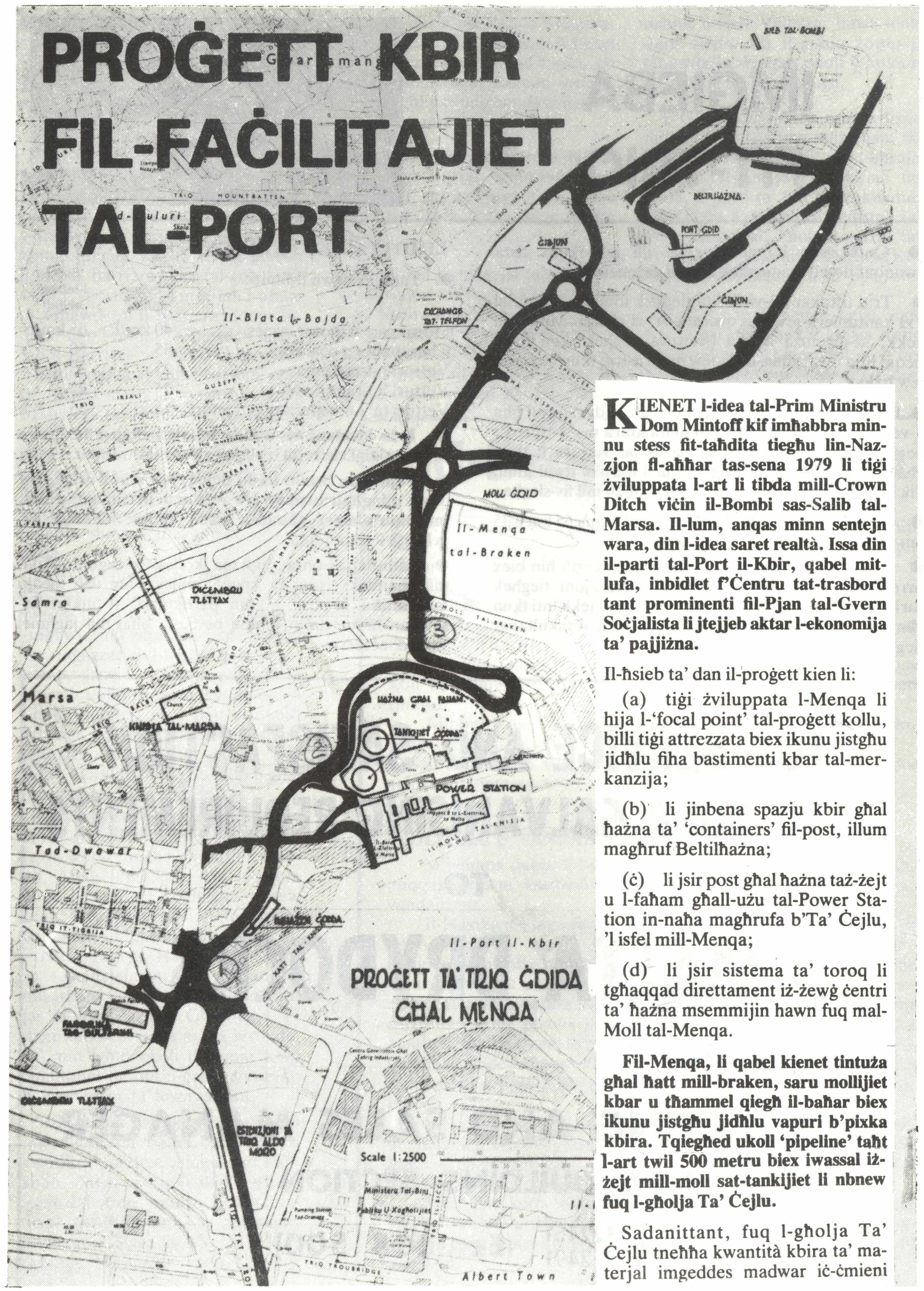

KIENET l-idea tal-Prim Ministru Dom Mintoff kif imħabbra minnu stess fit-taħdita tiegħu lin-Nazzjon fl-aħħar tas-sena 1979 li tiġi żviluppata l-art li tibda mill-Crown Ditch viċin il-Bombi sas-Salib tal-Marsa. Il-lum, anqas minn sentejn wara, din l-idea saret realtà. Issa din il-parti tal-Port il-Kbir, qabel mitlufa, inbidlet f'Ċentru tat-trasbord tant prominenti fil-Pjan tal-Gvern Soċjalista li jtejjeb aktar l-ekonomija ta' pajjiżna.

Il-ħsieb ta' dan il-proġett kien li:

(a) tiġi żviluppata l-Menqa li hija l-'focal point' tal-proġett kollu, billi tiġi attrezzata biex ikunu jistgħu jidħlu fiha bastimenti kbar tal-merkanzija;

(b) li jinbena spazju kbir għal ħażna ta' 'containers' fil-post, illum magħruf Beltilħażna;

(ċ) li jsir post għal ħażna taż-żejt u l-faħam għall-użu tal-Power Station in-naħa magħrufa b'Ta' Ċejlu, 'l isfel mill-Menqa;

(d) li jsir sistema ta' toroq li tgħaqqad direttament iż-żewġ ċentri ta' ħażna msemmijin hawn fuq mal-Moll tal-Menqa.

Fil-Menqa, li qabel kienet tintuża għal ħatt mill-braken, saru mollijiet kbar u tħammel qiegħ il-baħar biex ikunu jistgħu jidħlu vapuri b'pixka kbira. Tqiegħed ukoll 'pipeline' taħt l-art twil 500 metru biex iwassal iż-żejt mill-moll sat-tankijiet li nbnew fuq l-għolja Ta' Ċejlu.

Sadanittant, fuq l-għolja Ta' Ċejlu tneħħa kwantità kbira ta' materjal imgeddes madwar iċ-ċmieni tal-ventilazzjoni tal-Power Station. Din l-medda ta' art li fiha 7,000 metru kubu tnaddfet kollha u ġiet livellata biex isservi għall-ħażna tal-faħam waqt li l-istess ċmieni ġew rinforzati b'ħitan ġodda madwarhom.

Beltilħażna, li tikkonsisti f'linja sħiħa ta' swar mibnija fi żmien il-Kavallieri, tnaddfet mill-imbarazz u mit-tined qodma li s-Servizzi Ingliżi kienu bnew u tħallew hekk żdingati. L-ispazju issa jkopri 60,000 metru kwadru u qed jipprovdi ambjent għall-ħażna tal-containers. Ittieħdet ukoll l-opportunità biex inbnew żewġ ġibjuni li jesgħu 3 miljun galluni ilma.

Naturalment iż-żewġ postijiet ta' ħażna, kemm dak Ta' Ċejlu u dak ta' Beltilħażna ma kien ikollhom sinifikat ta' xejn li kieku ma kellhomx aċċess dirett u faċli speċifikament għall-Menqa — iċ-Ċentru tal-proġett kollu.

Ġiet għalhekk mibnija sistema ta' toroq li barra kif għidna, igħaqqdu l-proġett, jipprovdu biex trakkijiet ġeneralment goffi bħal dawk li jgħabbu l-'containers' jevitaw toroq prinċipali li minnhom igħaddi t-traffiku pubbliku. Hekk issa, trakkijiet li jkunu ġejjin kemm min-naħa t'isfel u kemm min-naħa ta' fuq ta' Malta jgħaddu mis-sistema l-ġdida minflok ma jgħaddu minn Triq Diċembru 13 li hija arterja prinċipali tat-traffiku pubbliku.

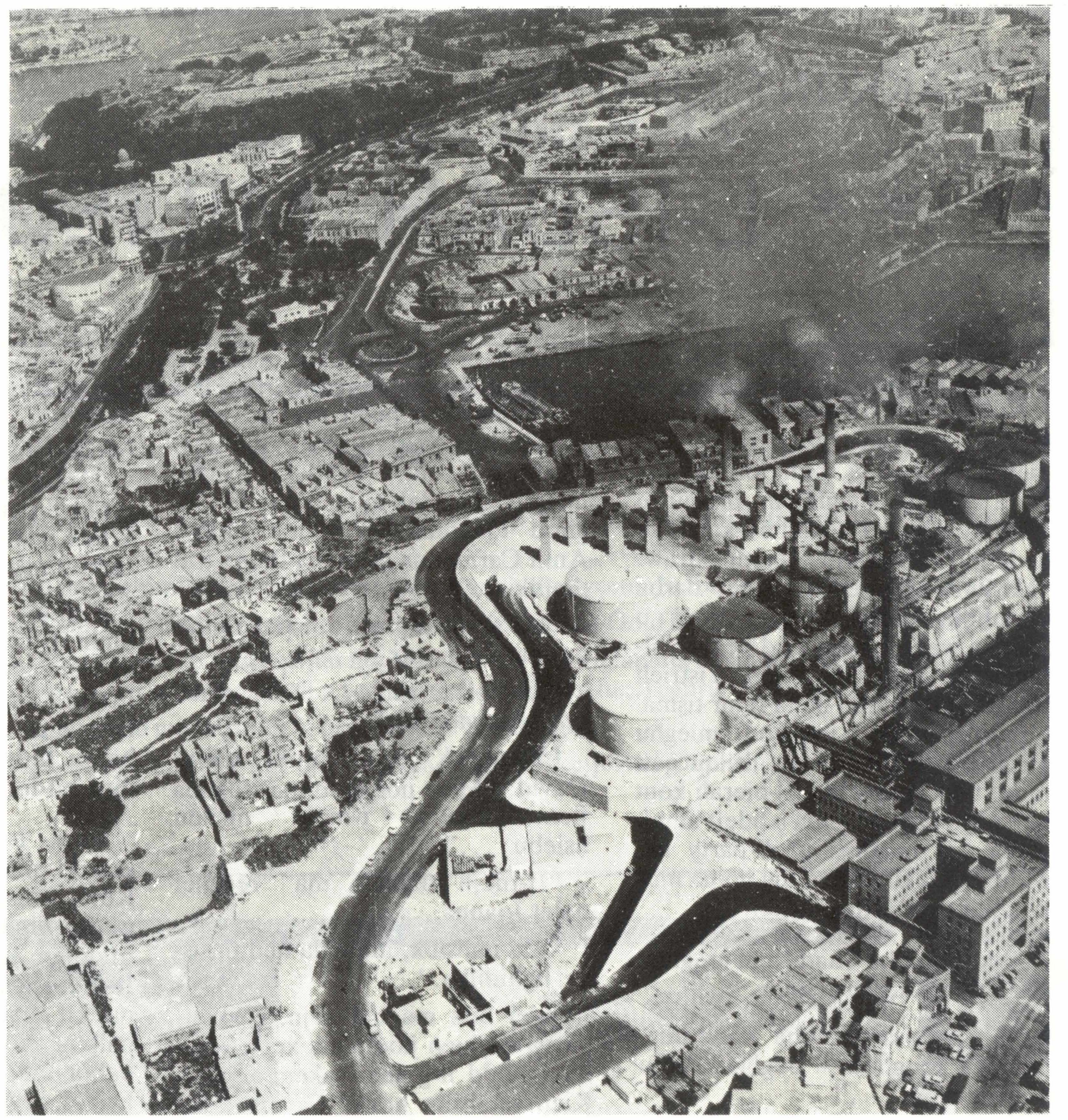

Dan il-proġett kien tħabbar mill-Prim Ministru s-Sur Dom Mintoff fit-taħdita tiegħu lin-Nazzjon fl-aħħar tas-sena 1979. Illum, anqas minn sentejn wara, dan il-proġett sar realta'.

Is-sistema kollha ta' toroq ġodda tkopri tul ta' 4,000 metru u nbniet f'żewġ stadji: l-ewwel inbniet in-naħa ta' fuq li minn ħdejn id-Dogs Home (il-Bombi) tibqa' sejra sal-moll tal-Menqa, u wara tkompla x-xogħol sakemm tniffdet triq ġdida mill-Menqa sas-Salib tal-Marsa, preċiż fejn qabel kien hemm il-fabbrika tal-bagalji ħdejn ir-'round-about' tal-Marsa.

Tqatta' kwantità kbira ta' blat u tneħħew mijiet ta' trakkijiet terrapien li ħafna minnu ntradam max-xatt tal-Menqa biex tiġi reklamata l-art għall-bini tal-moll. Sadanittant, biex tniffdet it-triq li mill-Menqa tieħu għas-Salib tal-Marsa, kellhom jitwaqqgħu xi mħażen u ftit djar fiż-żewġ naħat tat-triq. In-nies effettwati qed jiġu pprovduti b'imħażen u uffiċini oħra li nbnew għalihom f'dawn in-naħat.

Sadanittant ittieħdet ukoll l-opportunità biex issir sistema tad-drenaġġ f'din in-naħa tat-triq peress li l-abitanti t'hemm kienu għadhom jużaw il-fosos.

Il-proġett kollu, bl-iżvilupp tal-Menqa, Beltilħażna u l-'area' ta' madwar il-Power Station, kif ukoll is-sistema ta' toroq ta' bejniethom sar mill-ħaddiema tal-Ministeru tax-Xogħlijiet u Sport u xi ħaddiema tal-kuntrattur.

Il-Ministru Lorry Sant responsabbli għat-twettiq ta' dan il-proġett infrastrutturali segwa mill-qrib il-progress tax-xogħol biż-żjarat spissi tiegħu fuq il-lant tax-xogħol biex flimkien mal-Perit, uffiċjali tekniċi u ħaddiema stinkaw kemm felħu biex l-idea tal-Prim Ministru setgħet isseħħ fi żmien relattivament qasir.

RAKKONT GĦAT-TFAL

** L-ISBAĦ MILIED **

Kulħadd jaf li t-tifel ta' Carmelin kien inkapaċitat. Id-dar waħdu ma kienx joqgħod u kien joħroġ biss meta jeħduh magħhom ommu u missieru nhar ta' Ħadd bil-karrozza li kienu għadhom kemm xtraw. "Miskina Carmelina" qalet darba minnhom omm David, Noel u Joanna waqt li kienu qed jieklu, "il-ħin kollu ma' dak it-tifel. Tistrieħ biss nhar ta' Ħadd meta tmur tisma' l-quddies għax joqgħod miegħu missieru. Mill-bqija ma titilqu qatt minn taħt għajnejha. Il-bieraħ kont qed nitkellem magħha u bdejt inħaj-jarha tiġi magħna għall-party tal-Milied. Kieku tixtieq tiġi imma mis-kina kif tista' b'dak it-tifel?"

"Ma għandha 'l ħadd min joqgħod miegħu?" staqsiet Joanna.

"Oħtha biss għandha u dik miż-żewġa u toqgħod 'il bogħod. Veru nixtieqha tiġi . . . ."

"Ma tistax iġġibu magħha?"

"Le, ruħi, David. Dak ma joq-għodx fejn ikun hemm ħafna nies u storbju . . . . għax imbagħad flok tieħu pjaċir tibda tinkwieta u taħbat-ha agħar . . . . Jiena ħajjartha biex forsi tistrieħ għal ftit, miskina. Ġej il-Milied u bħal daż-żmien kulħadd igawdi xi ftit. Jien offrejtilha li noq-għod nieħu ħsiebu jien imma lanqas b'xejn ma riedet tisma'. Qaltli: 'Ma tarax, imbagħad ir-raġel x'jagħmel? U t-tfal?' Jien għedtilha li missier-kom tmorru miegħu intom. Imma ma riditx taf."

Fil-kamra waqa' skiet kbir.

Imbagħad Joanna li kella qalba tad-deheb qabżet u qalet: "Morru intom, ma, u noqgħod miegħu jien."

"U t-titlef il-party?" qalilha Noel li tgħidx kemm kien ilu jistennieh il-party. "U b'daqshekk? Sena oħra ma jasalx? U aħna jkollna party l-iskola kieku biss," wieġbet Joanna.

Għall-ewwel ħadd ma qal xejn, imma mbagħad l-omm qaltilha: "Joanna, ruħi, waħdek tbagħti miegħu għax dak tqil u tkun trid toq-għod tqandlu. Ma tkunx tifilħu. Anki Carmelina stess ma tkunx trid tħallik . . . ."

"Int għidilha, ma . . . . Jiena nifil-ħu, ma jimpurtax . . . ."

"Jimporta, ruħi . . . . Dak mhux ta' jdejk waħdek."

Hawnhekk kien pront qabeż David: "Mela noqgħod ma' Joanna jien; inkunu t-tnejn nieħdu ħsiebu . . . ."

"It-tnejn tħallina ma" reġgħet qalet Joanna.

"Ma naħsibx, imma la qed tinsis-tu, ngħidilha."

Noel biss ma qal xejn. Dak il-party ma kien jibdlu ma xejn. Kien ilu jgħodd il-granet sakemm jasal. Kien se jitilfu hekk? Ġo fih kellu taqbida sħiħa. Min-naħa kellu xewqa kbira li jmur il-party u mill-oħra ried jgħin lil ħutu u lil Carmelin. X'se jaqbad jagħmel? Meta kielu Joanna qalet lil ommha: "Se tmur tgħidilha 'l Carmelin, ma?"

"Issa kif għada naraha ngħidilha, imma ma naħsibx li se tgħid iva. Aħna issa naraw. Forsi x'ħin tkun taf li miegħek se joqgħod David tafda-kom. Anzi ħa mmur nara ngħidil-hiex issa biex forsi nħajjarha . . . . U kif qalet hekk, qamet minn postha u qabdet biex toħroġ ħa tmur għand Carmelin li kienet toqgħod ħdej-hom. Kif waslet ħdejn il-bieb tal-kamra ta' Noel bi sforz kbir qalilha, "Għidilha li se nkun hemm jien ukoll. Inkunu aħna t-tlieta nieħdu ħsiebu ma jkollhiex għalfejn tin-kwieta."

X'ħin semgħu lil Noel joffri li ma jmurx il-party kulħadd baqa' ssum-mat. "Tassew trid toqgħod magħna?" staqsietu Joanna bil-kemm trid temmen lil widnejha.

"Mela biċ-ċajt? Mhux għax irrid nitlef il-party imma biex ma nħalli-komx waħedkom. Forsi Carmelina taċċetta tkun taf li se nkunu tlieta."

Kemm ferħet Carmelina meta omm it-tfal marret tgħidilha. Għall-ewwel qaltilha li ma kellhiex qalb ittellfilhom il-party, iżda meta omm-hom żguratha li kienu wlieda stess li ħarġu bl-idea allura laqgħet l-iste-dina bil-ferħ.

Kien l-ewwel party li kienet marret mindu twieled it-tifel tagħha Kevin sitt snin qabel. U kemm ħadet pjaċir tiltaqa' man-nies u toqgħod titkellem u tiekol u tixrob xi ħaġa. It-tliet sigħat taru, lanqas biss indu-nat kif għadda l-ħin tant kienet għal qalbha. X'ħin waslet lura d-dar għal ħabta tal-ħdax ta' bil-lejl sabet lil David, lil Noel u 'l Joanna għadhom imqajjmin ikantaw u jiżżuffjettaw quddiem Kevin!

"Grazzi David, Noel u Joanna" qaltilhom Carmelin. Il-Bambin jibqa' jafulkom." Imbagħad ir-raġel tagħha fetaħ kexxun u minnu ħareġ tlett pakketti waqt li qalilhom: "Dawn għalikom, għandkom wieħed kull wieħed. U nerġa' nirrin-grazzjakom għax ilna ma nafx kemm ma ngħaddu Milied sabiħ bħal dan."

"U aħna wkoll" qal Noel, "ħadna pjaċir daqslikieku ġejna l-party. Kevin qagħad kwiet ħafna u qagħ-dna nilgħabu miegħu. Grazzi tar-rigali . . . . ma kellkomx xi tridu-hom."

"Il-Milied it-Tajjeb lil kulħadd" qalu kollha f'daqqa.

U tassew li għal David, Noel u Joanna, għal ommhom u missier-hom u għal Carmelin u r-raġel tagħha kif ukoll għaċ-ċkejken Kevin kien Milied tassew hieni!

Teleduk — Sensiela Ġdida fuq it-TV għall-Istudenti

Il-Ministeru ta' l-Edukazzjoni qed jagħmel sensiela ġdida ta' xandiriet edukattivi fuq it-'television' għall-istudenti ta' l-iskejjel sekondarji. Il-programmi kollha qed ikunu preżentati f'għamla ta' Quiz li għandhom l-għan kemm li jgħallmu u jedukaw kif ukoll li joffru divertiment waqt li joħolqu f'min jarahom u jieħu sehem spirtu kompetittiv.

B'kollox hemm tliet sensiliet ta' Quizzes. L-ewwel waħda fiha 13-il programm u hi maħsuba għall-istudenti ta' l-ewwel u t-tieni klassi, se tibqa' sejra sa Frar.

It-tieni sensiela għall-klassijiet il-kbar ta' l-iskejjel sekondarji fiha 7 programmi u tixxandar bejn Frar u April.

It-tielet sensiela, ta' 7 programmi wkoll, hi għall-istudenti tan-'New Lyceum' u tixxandar bejn April u Mejju.

F'kull programm jikkompetu skola kontra oħra barra fil-każ tal-Liċeo l-Ġdid li jieħdu sehem fih il-klassijiet.

Kull programm fih tliet taqsimiet b'mistoqsijiet fuq is-suġġetti li jiġu mgħallma fl-iskola, fuq il-'mass media', (jew aħjar suġġetti marbuta mar-radju, il-ġurnali u t-television) u taqsima fuq Tagħrif Ġenerali.

F'kull programm hemm ukoll mistoqsijiet bi premju għas-semmiegħa.

Il-programmi huma maħsuba u mtella' mit-taqsima Xandir għall-Iskejjel tad-Dipartiment ta' l-Edukazzjoni.

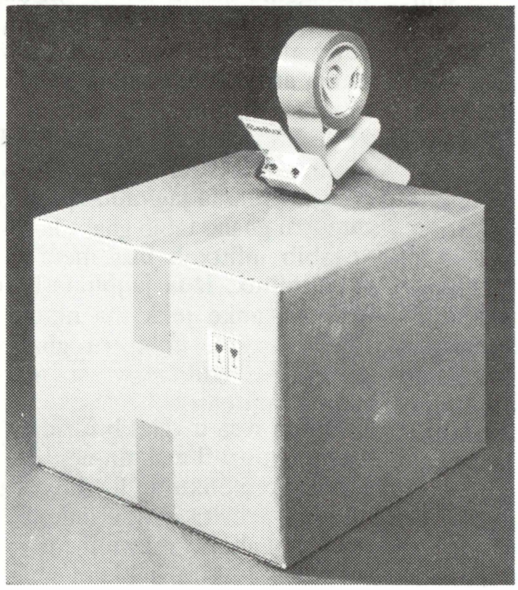

packseal
SELFADHESIVES LTD

Manufacturers of self-adhesives tapes for industrial and office use.

We produce Cellophane, PVC, Coloured PVC, Masking, Electrical, Reinforced, Doublesided, Litho Masking, Mending and Polypropylene tapes.

We also print on tapes to customer's specifications.

Trade Enquiries: Galley Street, Marsa.
(by Trunk Road and Malta Shipbuilding Ltd.)
Tel. 24147 Telex: 842 CHIMAD MW

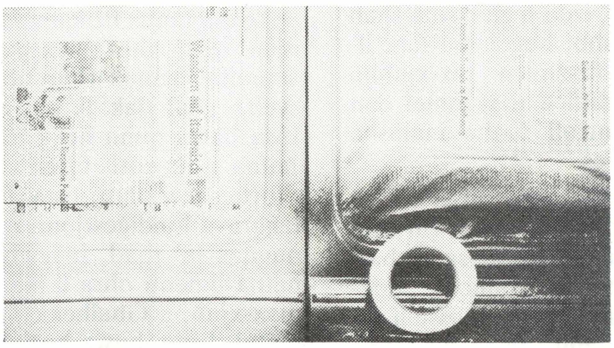

Cellux®

Pagna għan-nisa

META NKUNU KBIRNA

KIEN hemm żmien li fih meta l-bniedem kien jibda jixjieħ, is-soċjetà kienet twarrbu. Bħalikieku kienet tgħidlu "issa ħadt minnek ix-xogħol tiegħek, saħtek u l-għaraq ta' ġbinek, u wara li ħlibtek ma baqax użu għalik." Kull minn ikun dieħel fix-xjuħija kien jibża' minn mument bħal dan.

Iżda llum il-folja inqalbet. Mhux talli permezz ta' edukazzjoni iktar fil-fond u permezz ta' qawmien ta' sens ta' gratitudni, m'għandniex ngħidu lix-xjuħ "ISSA M'GHANDNIEX BŻONNKOM", iżda qegħdin ngħarfu li wara li dawn ikunu taw il-kontribut tagħhom biex is-soċjetà tagħna issir aħjar, għandna inkunulhom grati.

Min jistudja l-bniedem meta jibda jixjieħ jgħidlek li l-proċess u l-attitudni hija waħda meraviljuża. Hekk kif in-nies jibdew jidħlu fl-età, joħroġ iżjed fil-beraħ il-karattru tagħhom. Meta l-pressjoni soċjali tal-jiem imgħoddija tibda tonqos, il-kwalitajiet tal-bniedem joħorġu iktar evidenti fil-jiem tax-xjuħija.

Dik il-persuna li minn dejjem kellha karattru "tqatta u tiekol minnha" tibda turi li iktar qed issir "minn tagħna" hekk kif fuqha jibdew jgħaddu is-snin. Il-persuna li fiż-żmien ma kinitx egoista tinduna li donnha qed iktar issir tħobb lil ta' madwarha, u dan forsi għaliex l-interess fl-affarijiet tad-dinja jibda jonqos. Jekk trid tara il-ħlewwa, it-tjubija, l-umoriżmu — ħares lejn persuna li qed tidħol fiż-żmien u tara li dawn jidhru iktar fid-dawl veru tagħhom.

Madankollu huwa veru wkoll l-oppost ta' dak li għadna kif għidna. Dik il-persuna li għal snin sħaħ qatt ma għallmet lilha nnifisha biex ma tkunx egoista, iżda li għal snin sħaħ irnexxielha taħbi l-egoiżmu taħt il-personalità, fiż-żmien tax-xjuħija ssibha iktar diffiċli li tagħmel dan għaliex il-kontroll fuqha innifisha jkun aktar iebes.

Hadd ma jista' jmeri lil xi xjuħ li igħidulek li kultant l-aħħar ftit snin tal-ħajja ikunu l-iktar iebsa ta' ħajjithom. Iħossu li jkollhom jiddependu minn ħaddieħor. Iħossu li ma jistgħux jagħmlu dak li kienu jagħmlu meta kienu iżgħar. Dawn huma affarijiet li jkidduhom. L-iktar li jimxu huma dawk li matul il-ħajja żviluppaw filosofija għalihom li biha jwieġbu għall-mistoqsijiet li jiltaqa' magħhom kull bniedem.

Ġeneralment, il-biża' tax-xjuħija jiġi meta nagħalqu il-ħamsin jew is-sittin, u għalhekk tajjeb li ngħarfu x'għandna nagħmlu ftit tas-snin qabel.

Inħarsu l-ewwel lejn is-saħħa fiżika. Il-mistrieħ. Jekk hawn min qabeż il-ħamsin jaf x'jiġifieri tistrieħ nofs siegħa wara nofsinhar. Min ma bediex, issa ż-żmien li jibda jistrieħ daqsxejn. Min iħossu f'saħħtu jargumenta li dan is-serħan ta' wara nofsinhar huwa telf ta' żmien, iżda din l-użanza tas-serħan wara nofs-inhar tista' ttawwal iż-żmien tal-ħajja barra milli timla' lill-persuna b'enerġija. Hafna nies li rnexxielhom jibqgħu attivi fil-ħajja waslu s'hawn għaliex bdew l-użanza li jistrieħu siegħa jew tnejn matul il-jum.

Il-fatt li persuna tidra tistrieħ ftit, anke ma tkunx fiżikament fis-sodda, ikun qed igħin biex ikun hemm serenita' mentali u biex tibqa' alerta u svelta għal dak li jsir madwarha. Iżda barra minn hekk dan inaqqas ħafna l-ilmenti fiżiċi. It-tensjoni, f'forma jew oħra, tista' twassal jew taggrava l-indiġestjoni, in-nervi, in-nuqqas ta' rqad, ir-rewmattiżmu u ħafna ilmenti oħra li huma komuni max-xjuħ. Għalhekk il-mistrieħ matul il-jum huwa ħaġa li għandna naħtu kasha.

Haġ'oħra li għandna nibdew nikkoltivaw minn issa hija l-indafa tal-persuna. M'hemm xejn isbaħ milli tkun qed titkellem ma' mara xiħa li tkun taf li hi nadifa f'persunitha, ixxommilha dik ir-riħa ta' friskezza tal-banju ta' kuljum, dik ir-riħa ħelwa tal-ftit fwieħa li tagħmel. Dik il-mara li tibqa' żżomm ruħha, u tagħmel xagħarha pulit, hija rispettata u l-kumpanija tagħha hija apprezzata minn dik li tintelaq u li ma zzommx ruħha. Kultant issib li mhux dejjem faċli. Maż-żmien il-bniedem isir inqas attiv, u forsi l-ewwel ma jitraskura huwa persuntu. Iżda jekk irridu li nibqgħu niġu milqugħin fis-soċjetà ma nistgħux ma nżommux ruħna indaf. U dan jgħodd għan-nisa daqs kemm jgħodd għall-irġiel u viċe-versa.

Punt ieħor importanti fil-ħajja tax-xjuħ, daqs kemm huwa importanti fil-ħajja ta' dawk li għadhom żgħar, huwa l-ikel. Mhux li nieklu u nitħanżru, iżda li nużaw il-moderazzjoni. Irridu nieklu ikel tajjeb, bilanċjat, fih il-vitamini. Jekk ma noqogħdux attenti jew inkella nieklu iżjed milli jmissna, nirvinaw saħħitna. Ma' l-ikel hemm il-ħtieġa ta' l-eżerċizzju u ta' l-arja friska. Passiġġata qasira jew xi ftit xogħol fil-ġnien biżżejjed biex jagħtuna iż-żewġ affarijiet f'salt wieħed u jżommuna attivi. Barra minn hekk meta nkunu dieħlin għaż-żmien tax-xjuħija, tajjeb li nieħdu ħsieb il-ġisem aktar minn qabel. Nistaqsi. Kemm minnha jagħmluha drawwa li mmorru għand tabib għal 'check-up'? It-tabib infittxuh biss meta nkunu ma nifilħux. Iżda jaqblilna ħafna li kultant, anke jekk ma nkunu qed inħossu xejn, immorru għal vista ġenerali. Nanticipaw xi mard u nkunu kuntenti.

Hafna nisa u rġiel li fi żmienhom kienu famużi fl-arti, fin-negozju, fis-servizz pubbliku u li għexu ħajja mimlija attività, irnexxielhom jirtiraw mingħajr inkwiet. Ir-raġuni kienet li l-ħajja li kienu għaddew tathom is-sodisfazzjon li xtaqu minnha. Oħrajn li ma għarfux jagħmlu l-aħjar użu minn ħajjithom, jew li ma kellhomx l-opportunitajiet meħtieġa, isibuha diffiċli. Iżda qatt mhu tard wisq.

Il-ħajja hija sabiħa. Tista' tagħtina l-aqwa sodisfazzjon. Li rridu nagħmlu huwa li nieħdu ħsieb tagħna nfusna.... u dawk ta' madwarna.

TISJIR

PULPETTI TAL-ĦUT

Għal 6 persuni

Ikollok bżonn

600 g ħut, mgħolli u mnaddaf mill-qoxra u qxur (tista' tuża ħut frozen); 600 g patata msajra l-forn bil-qoxra b'kollox; ftit noċe moskata maħkuka; melħ.

Biex taqlihom: 100 g dqiq; żewġ bajdiet; kuċċarina żejt; 150 g frak tal-ħobż niexef; bżar u melħ; żejt biex taqli.

Metodu

Farrak il-ħut bċejjeċ żgħar u għaffġu sew bil-furketta, imbagħad ħawwad sew b'mgħarfa ta' l-injam sakemm jiġi artab ħafna. Qaxxar il-patata u għaffigħa sew ukoll, u ħallatha mal-ħut. Ħawwar bil-melħ u ftit noċe moskata, u aħdimha qiesha għaġina, li tgerbeb qiesha zalzetta twila u mbagħad qatta' minnha bċejjeċ indaqs u ifforma bihom pulpetti tondi u ċatti kollha ndaqs. Issa lesti platt bid-dqiq, ieħor bil-frak tal-ħobż, u ieħor bil-bajd imħabbat imħawwar bil-bżar u melħ u b'kuċċarina żejt. Ibda billi l-ewwel tgerbeb pulpetta bid-dqiq, wara tgħaddiha fil-bajd imħabbat u fl-aħħar fil-frak tal-ħobż u mill-ewwel aqli fiż-żejt sħun. Meta l-pulpetti jkunu lesti, kif terfagħhom mit-taġen, poġġihom fuq karta tal-kċina biex joqtru sew miż-żejt. Servi l-pulpetti sħan, ma' kontorn ta' insalata friska.

Ħu ħsieb
li l-familja
tiegħek tieħu l-aħjar!

M.M.U.

TOFFRILEK
PRODOTTI ĠENWINI

Ħalib frisk
Rikotta
Milk Shakes
Jogurt
Krema friska

L-APPRENDISTAT FIS-SNAJJA' TAL-BINI

L-APPRENDISTAT fis-Snajja' tal-Bini ġie introdott f'Malta għall-ewwel darba mill-Gvern Soċjalista meta f'Diċembru ta' l-1975 daħal l-ewwel grupp ta' żgħażagħ bħala apprendisti mad-Dipartiment tax-Xogħlijiet.

Kien jidher ċar li jekk il-pajjiż ried ikompli jżid fir-ritmu tax-xogħol li kien għaddej bih fil-bini ta' l-infrastruttura, kien jinħtieġlu li jrawwem aktar żgħażagħ ħaddiema fis-sengħa tal-bini.

Il-Gvern Soċjalista ried ukoll li s-sengħa tradizzjonali tal-bini titpoġġa fuq sisien sodi u tingħata l-għarfien li jistħoqqilha.

B'riżultat ta' l-iżvilupp li għaddej bih pajjiżna, il-Gvern irid ikompli jinkoraġġixxi dawn is-snajja' tradizzjonali Maltin.

Minħabba li hemm bżonn ta' aktar ħaddiema f'dan is-settur, l-apprendistat fl-iskema tal-bini issa se jiġi abbinat ma' l-iskema ta' taħriġ estiż fis-snajja' (extended skill training scheme) li waqqaf dan l-aħħar il-Gvern Soċjalista.

Permezz ta' din l-iskema ġdida l-apprendisti jiġu sponsorjati kemm mill-Gvern u kemm mill-industriji privati. Il-perijodu ta' taħriġ ikun ta' tliet snin — imqassma f'5 xhur u nofs teorija u daqshekk żmien ieħor fil-prattika fis-sengħa tal-bini.

Hawn ta' min ifakkar, li sa ftit snin ilu, f'pajjiżna kien għadu jeżisti ċertu preġudizzju kontra s-sengħa tal-bini. Dan forsi għaliex dawk li kienu jaqbdu din is-sengħa kienu ġeneralment ikunu bla skola ta' xejn u għalhekk ma kienx ikollhom ċansijiet li javanzaw bħal ħaddieħor li jkun qabad xi sengħa oħra.

Illum il-ġurnata, għal kuntrarju, bl-iskema ta' l-apprendistat, iż-żgħażagħ jiġu ipprovduti bit-tagħlim meħtieġ u mħeġġa biex jippreparaw

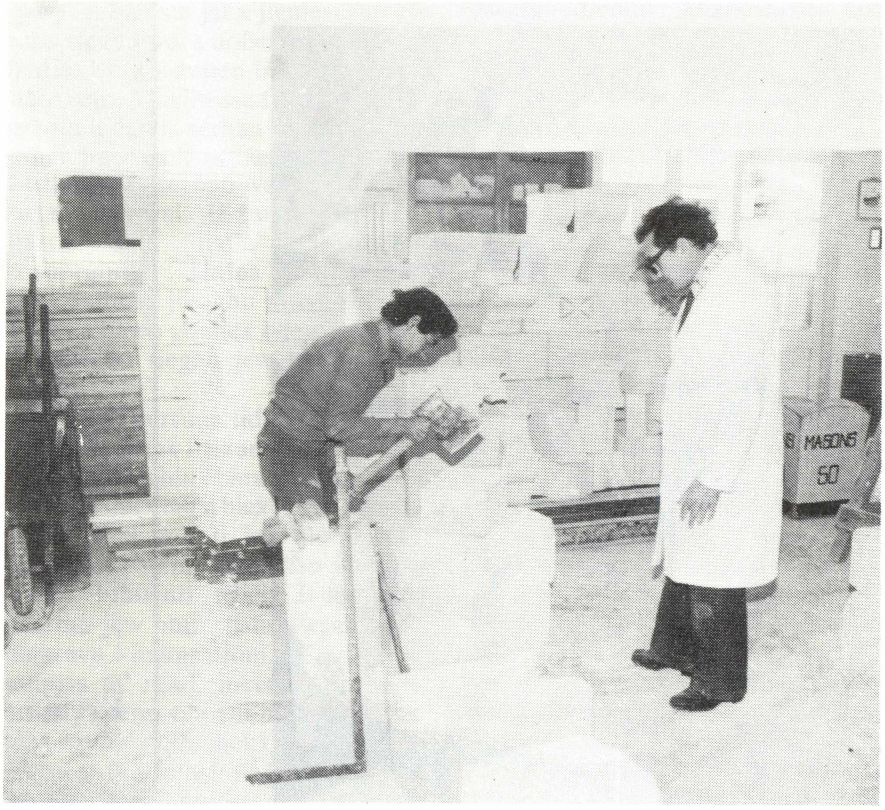

ruħhom għall-avvanz fis-sengħa li jkunu għażlu.

B'riżultat tas-serjetà li biha tmexxiet l-iskema ta' l-apprendistat, numru sabiħ mill-ewwel grupp li daħlu issa laħqu pożizzjonijiet tekniċi bħal 'surveyors', 'building inspectors' u 'draughtsmen'.

Uħud minnhom qegħdin ikomplu bl-istudju bl-iskop li jilħqu postijiet aktar għoljin li minn żmien għal żmien jinħolqu fil-Ministeru.

● BENEFIĊĊJI

Il-benefiċċji fl-avvanz li għamlu dan il-grupp ta' żgħażagħ kienu kollha mbassra mill-Ministru s-Sur Lorry Sant li f'diversi okkażjonijiet wegħidhom li, jekk jirsistu u jieħdu l-istudji tagħhom bis-serjetà, huwa jagħtihom l-opportunitajiet kollha li jilħqu l-aktar gradi għolja fil-Ministeru, inkluż dak ta' perit.

Iż-żgħażagħ illum iridu jiftakru li qabel, kemm fi żmien il-Gvern Kolonjali u kif ukoll fi żmien il-Gvern Nazzjonalista, dawn l-opportunitajiet għall-ħaddiema fis-sengħa talbini anqas biss kienu joħolmu bihom. Il-waħdiet li kien jirnexxilhom jidħlu apprendisti mal-Gvern, malli kien jispiċċalhom il-kuntratt kienu jitfgħuhom 'il barra. F'xi okkażjoni 'l hawn u 'l hinn kienu forsi jagħmlu karità magħhom u jżommuhom bħala 'labourers'.

Iż-żgħażagħ tal-lum, ħaddiema fis-sengħa tal-bini jridu jiftakru wkoll li t-titjib kbir li akkwistaw filqagħda tagħhom inkiseb bis-saħħa tal-Gvern Soċjalista u tal-General Workers Union li sa minn mindu jidħlu apprendisti tibda tieħu ħsiebhom.

Huwa fatt li l-iskema ta' l-Apprendistat fis-Snajja' tal-Bini, qed tagħti lura lil pajjiżna patrimonju ta' sengħa li biż-żmien kienet qiegħda tgħib, ħtija tat-traskuraġni li ħalliha fiha ħaddieħor.

KOMPETIZZJONI GĦAL STUDENTI FL-ISKEJJEL TAS-SNAJJA'

FL-ISKOLA tas-snajja' ta' Umberto Calosso f'Santa Venera dan l-aħħar saret kompetizzjoni ta' prattika fis-sengħa għal studenti li jattendu t-tielet sena fl-iskejjel tas-snajja' ta' Bighi, Marsa u Umberto Calosso. Din il-kompetizzjoni, li saret għat-tielet sena konsekuttiva, kienet sponsorjata minn ditti privati bil-għan li l-istudenti fl-iskejjel tas-snajja' jipperfezzjonaw is-sengħa tagħhom.

Qabel bdiet il-kompetizzjoni l-Ministru ta' l-Edukazzjoni, t-Tabib Philip Muscat, kellem lill-istudenti. Huwa qal li l-Gvern irid ikompli jgħolli l-livell ta' l-edukazzjoni teknika f'pajjiżna. Wara li kien il-Gvern tal-Ħaddiema li għall-ewwel darba fetaħ l-iskejjel tas-snajja', l-Ministru Muscat qal li mill-1972 'l hawn dawn l-iskejjel ħarrġu aktar minn 19,000 ġuvni u 6,000 tfajla fi snajja' differenti li sabu jaħdmu fl-industriji ġodda li fetħu f'dawn l-aħħar snin. Illum hawn domanda kbira mill-industriji għall-studenti li jattendu l-iskejjel tas-snajja' ħaġa li tikkonferma l-livell għoli ta' taħriġ tekniku li jingħataw l-istudenti. Il-Ministru Muscat qal li wara li jtemmu b'suċċess it-tielet sena l-istudenti jistgħu jidħlu fl-'Extended Skill Training Scheme'. Din is-sena d-dħul f'din l-iskema, li hija fl-istess linja ta' l-iskemi apprendist/skular u ħaddiem/student jkollhom tagħlim teoretiku u taħriġ prattiku, mistenni jirdoppja.

Il-Ministru ta' l-Edukazzjoni ħabbar ukoll li l-Gvern se jwaqqaf ċentru ieħor speċjalizzat tas-snajja' fuq l-istrumenti ż-żgħar. Il-bżonn għal dan iċ-ċentru inħass minħabba l-avvanz fit-teknika l-ġdida u biex pajjiżna ma jibqax marbut biss mas-snajja' ta' l-elettriku, welding, plumbing u sheet metal. Dan iċ-ċentru, li se jitwaqqaf bl-għajnuna tal-Gvern Taljan, se jgħin lill-istudenti li diġà jinsabu fl-iskejjel tas-snajja' jipperfezzjonaw f'dawn is-snajja' sofistikati.

Illum pajjiżna qed jagħmel progress fid-diversifikazzjoni ta' l-industrija biex ma nibqgħux marbutin ma' industriji li l-produzzjoni tagħhom ma tlaħħaqx mas-swieq internazzjonali. Illum pajjiżna qed jinvesti f'industriji tal-metall li jitolbu snajja' sofistikati, fosthom it-tarzna l-ġdida. Minħabba l-avvanz fit-teknoloġija Malta trid tikkompeti ma' pajjiżi avvanzati b'sistemi ġodda u għalhekk għandna bżonn ħaddiema mħarrġa f'dawn is-snajja', temm igħid il-Ministru.

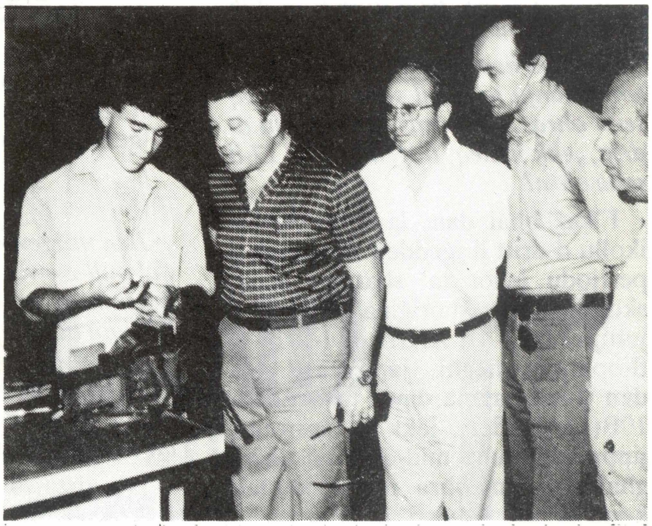

Wara d-diskors tiegħu l-Ministru dar ma' l-istudenti u ra x-xogħol li kienu qegħdin jagħmlu fil-kompetizzjoni, fosthom fil-welding, marine plumbing, sheet metal, bench fitting, machining, electrical installation u auto mechanics.

Jitkellem l-Avukat

Dawn huma tweġibiet għal każi ġenerali u għalhekk f'kull każ partikulari wieħed għandu jieħu parir legali.

L-Att Nru. XXIII ta' l-1979, li emenda "l-Ordinanza ta' l-1959 li Tneħħi l-Kontroll tad-Djar", jittratta dwar iċ-ċnus temporanji, li qassamhom fi tnejn:

(a) dawk sa 30 sena fejn skond para. 10B(2)(a)(1) isiru, meta jagħalqu, kera normali circa darbetjn daqs iċ-ċens, u

(b) dawk ta' iżjed minn 30 sena, fejn skond para. 10B(4) isiru, meta jagħalqu, ċens perpetwu, b'kuntratt fakoltattiv ġdid, b'ċens imkabbar darbtejn l-oriġinali.

Mela ċ-ċnus temporanji kollha jaqgħu jew taħt (a) jew taħt (b).

Issa taħt liema minnhom jaqa' ċens temporanju ta' 17-il sena, li jagħlaq sena oħra, u li ċ-ċenswalist jkollu d-dritt, jekk jixtieq, li jġeddu għal 17-il sena oħra?

F'każ bħal dan, la iċ-ċenswalist ikollu d-dritt li jġedded iċ-ċens għal perijodu ieħor ta' sbatax-il sena, skond il-kuntratt oriġinali, il-proviżjonijiet ta' l-Att XXIII ta' l-1979, li fl-opinjoni tiegħi, japplikaw għal dan il-każ, huma dawk tal-artikolu 10B(4); jiġifieri, jekk iċ-ċenswalist jipprevadi ruħu mid-dritt tat-tiġdid għal 17-il sena oħra, il-perijodu tal-konċessjoni jiskorri it-30 sena, u allura ikollu dritt jitlob li ċ-ċens isir perpetwu imma l-ħlas ikun ta' sitt darbiet aktar. Iċ-ċenswalist jista' jekk irid, jirrinunzja għat-tiġdid, u allura iċ-ċens isir kirja, u l-ħlas ikun bejn wieħed u ieħor id-doppju taċ-ċens, rivedibbli kull ħmistax-il sena skond l-ogħli tal-ħajja.

Wara li miet missieri, ommi bniet dar bil-flus li wirtet mingħand il-familja tagħha. Fid-dar għadhom joqgħodu fiha ommi flimkien ma' żewġ ħuti. F'każ li tiġi nieqsa ommi u ma jkunx hemm testment, l-aħwa l-oħrajn għandhom dritt ikeċċu lil dawk li baqa' d-dar biex b'hekk id-dar tkun tista' tinbiegħ u l-ġid jinqasam bejn kulħadd?

Jekk l-omm tmut mingħajr testment, id-dar issir proprjetà ta' l-ulied kollha, u ħadd ma jkollu dritt jokkupaha mingħajr il-kunsens tal-werrieta l-oħra kollha. Infatti kull wieħed minn dawn ikun jista' jitlob il-liċitazzjoni, jew il-bejgħ tad-dar bis-subasta taħt l-awtorità tal-Qorti. Min jixtri d-dar, ikun jista' jibgħat 'l barra lil dawk li jkunu qed jokkupawha, jekk dawn ma jkunux qed iħallsu l-kera; u, jekk id-dar tkun dekontrollata, anqas jistgħu jitolbu lill-Housing Department biex jirrekwiżizzjonaha.

Jekk wieħed mill-aħwa jiġi adottat minn zijuh bil-kuntentizza tal-ġenituri tiegħu, xi dritt għandu għall-wirt mingħand zijuh u mingħand ommu u missieru f'każ li ma jkun hemm ebda testment?

Meta jkun hemm adozzjoni bil-Qorti, il-persuna adottata tiġi kkunsidrata mil-liġi bħala iben jew bint naturali ta' min ikun adottaha. Din tiret tant lil min kien adottaha kemm lill-ġenituri naturali.

Jien miżżewweġ darbtejn u għandi tfal mill-ewwel u mit-tieni żwieġ. Naf li hemm xi ħaġa fil-liġi fuq kif il-wirt li jolqot lill-ulied li m'humiex ta' missier wieħed jew omm waħda. Jien f'ħsiebni nagħmel testment. Nista' nħalli lil uliedi kollha, tal-ewwel u tat-tieni żwieġ indaqs?

Iva, tista. Kull ma tgħidlek il-liġi fl-artikolu 641 hu li l-mara u t-tfal tat-tieni żwieġ ma jistax imisshom aktar mill-anqas favorit mit-tfal tal-ewwel żwieġ.

Jiena ser nixtri dar. Il-bejjiegħ qalli li jaqbel li fil-kuntratt ma niddkjarawx il-prezz li se nagħtih, imma prezz ħafna iżgħar. Jaqbilli?

Il-parir tiegħi hu li tiddikjara il-prezz li sejra tħallas. Dikjarazzjoni falza tista' tkun kawża ta' nkwiet. Attenta!

Jiena krejt dar mingħand iz-ziju u min ftit taż-żmien 'l hawn ma tajtux iżjed kera. Issa xi ħadd qalli li meta dan irid jista' jixħetni 'il barra, dan veru?

Skond l-artikolu 10(a)(i) tal-Kap. 109, il-kerrej jitqies li jkun naqas milli jkun puntwali fil-ħlas tal-kera jekk jagħlaq il-kera, u s-sid jitolbu, u ma jħallasx; u jerġa' jagħlaq il-kera u s-sid jitolbu, u l-kerrej jerġa' ma jħallasx fi żmien ħmistax-il ġurnata minn meta s-sid ikun talabulu għat-tieni darba.

Jekk ġuvni jmut, u jkollu l-flus il-bank, u l-ġenituri għadhom ħajjin it-tnejn, il-flus jinqassmu bejn l-aħwa biss? Il-ġenituri ma jieħdu xejn flus?

Skond l-artikolu 852 tal-Kodiċi Ċivili, meta il-mejjet ikun għażeb *bla testment* u jħalli warajh lill-ġenituri u lill-ħutu, il-wirt jinqasam indaqs bejn il-ġenituri u l-aħwa; jiġifieri jekk jibqgħu ħajjin warajh iż-żewġ ġenituri, u per eżempju, tlett aħwa, il-wirt jinqasam f'ħames ishma indaqs, sehem kull wieħed. Jekk jibqa ħaj wieħed biss mill-ġenituri, l-wirt jinqasam indaqs bejn ħut il-mejjet, u l-omm jew il-missier li jkun baqa' ħaj.

Meta biċċa raba' tkun imqabbla, u l-gabilott imut, ibnu jiret il-qbila?

Iva. Imma jekk ir-raba' jkun qed jinħadem mill-gabilott mhux bi qbiela, iżda bil-ftehim tal-qsim tal-uċuh bejnu u bejn is-sid, il-ftehim jispiċċa mal-mewt tal-gabilott.

Jiena kont ġejt adottata minn koppja bla tfal. Wara li addottaw lili, kellhom 3 itfal. Issa mietu it-tnejn, bla testment. *Jiena li jien bint adottata, għandi dritt għall-wirt daqs it-3 itfal naturali, jew inqas?*

Inti għandek dritt tikkonkorri għall-wirt l-istess bħat-tfal naturali (artikolu 848).

DREAMPAEDIC
HEALTH MATTRESS

DREAMLAND
FOLDING CHAIR

DREAMLAND
GARDEN FURNITURE

DREAMLAND
UPHOLSTERY

GUARANTEED

DREAMLAND
BEDDING CO. LTD.

FACTORY:-
ST. LAWRENCE STREET,
B'KARA, MALTA.
TEL: 40345

SHOWROOM:-
397, FLEUR DE LYS RD.,
B'KARA, MALTA
TEL: 40345

Tassew jaqbillek li jkollok cheque book tal-Mid-Med

Mary u John qablilhom meta fetħu kont kurrenti mal-Mid-Med. Qablilhom għax

- illum igawdu l-konvenjenza li jħallsu biċ-cheque u m'hemmx għalfejn joħorġu ħafna flus fuqhom.
- irranġaw li l-paga titpoġġielhom mal-ewwel il-bank.
- ma jridux joqgħodu jmorru huma jħallsu pagamenti li qed jagħmlu bin-nifs jew pagamenti oħra regolari. Sempliċiment avżaw lill-Bank biex joħdilhom ħsieb dawn il-pagamenti regolarment mill-kont kurrenti tagħhom.

Ibda uża cheque book tal-Mid-Med – jaqbel lilek ukoll!

Iftaħ kont kurrenti f'waħda mill-fergħat tal-Mid-Med imferrxin ma' Malta u Għawdex.

Mid-Med Bank Limited
Sigurtà u Efficjenza

Stamperija tal-Gvern